

Algemene beschouwing PvdA bij programmabegroting 2015 - 2017

10 november 2014

Mijnheer de Voorzitter,

In het coalitieakkoord 2015-2018 wordt de toekomst van Enschede geschetst. Het streefbeeld voor het eind van deze raadsperiode is een stad waarin ik, en met mij vele PvdA'ers, graag zou willen wonen: een florerende duurzame economie met werk voor zoveel mogelijk mensen, een bruisende en ook veilige binnenstad waar veel te doen is, en iedereen doet mee in zijn eigen wijk of buurt. Armoede bestaat niet meer en het onderwijs is het beste van het land.

Dan komt de vraag: hoe kom je daar eigenlijk? Deze programmabegroting zou daar één van de antwoorden op moeten zijn. Dan blijkt dat we op een aantal punten verschillen van mening over de wijze waarop we komen tot die stad die we eigenlijk allemaal graag willen. De weg er naar toe is er een die leidt dat we ons blijven ontwikkelen, onze zwaktes verminderen en nog beter worden in de dingen waarin we al goed zijn. Het geheel is meer dan de deler.

In al onze visies en beleidsdocumenten die gaan over economische ontwikkeling hebben we een brede scope gehad: het belang van onderwerpen als stedelijke kwaliteit met een prettige leefomgeving, een bruisende binnenstad, een voldoende aanbod aan cultuur en sport zijn essentieel voor een stad die vooruit wil.

Onlangs hebben we ons als PvdA-fractie in Liverpool laten inspireren. Een stad die vanuit een diep dal heeft moeten opkrabbelen. Torenhoge werkloosheid, veel leegstand, verpaupering en hoge criminaliteit. Met dito imago als gevolg.

Door juist te investeren in zaken als cultuur, sport en evenementen en ook een bruisende binnenstad krabbelt die stad weer op. Lef en investeringen betalen zich uit: de economie en werkgelegenheid groeit sterker dan andere steden in het land, oude industriële panden worden omgeturnd tot nieuwe broedplaatsen waar innovatieve en creatieve bedrijvigheid plaatsvindt.

Het imago is er behoorlijk door opgevijseld. Mensen zijn weer trots op de stad en leven met plezier in de stad.

Die mentaliteit mist in deze programmabegroting, die mentaliteit waarvan mensen weer trots worden op Enschede. Veel verder dan een bruisende binnenstad lijken we niet te komen. De ontwikkeling van Stadsweide lijkt een beetje een stille dood te sterven, nu de houding is dat de markt het maar moet doen en anders pech. En is het echt zo dat we nergens in de stad met herstructurering en transformatie bezig gaan? Dit terwijl er nog vele plekken zijn waar verloedering een feit is of dreigt in de komende jaren.

Een verstandigere keuze was geweest om het SLO-pand af te boeken in plaats van de Spinnerij. Dat past bij de focus om van het hart van de stad iets te maken

en zorgt bovendien dat private partijen ook gaan investeren. Dit is bij uitstek strategisch vastgoedbeheer, waarbij je afboekt om te zorgen dat het investeringen in de stad los maakt. Niet het afboeken om alleen maar de cijfers met zwarte inkt te kunnen schrijven. Maar met onze investeringen moeten we investeringen in de stad los maken. Want juist dat leidt tot meer werk.

Ik weet dat de coalitie hier afspraken over heeft gemaakt in het coalitieakkoord. Bij deze steek ik wel de hand uit om toch een andere keuze te maken, dan werkt de Partij van de Arbeid er graag aan mee. Dan maken we er met alle plezier een amendement van. Om te zorgen dat we Stadsweide de impuls kunnen geven die het hoort te krijgen.

--

We erkennen de noodzaak om onze zaken financieel op orde te hebben. Onze huidige situatie is niet rooskleurig en baart ons best zorgen. Maar we moeten ons ook beseffen dat we op dit moment zo ongeveer in het diepste dal van de crisis zitten. Om daar uit te komen, moeten we alles in het werk stellen om de schwung er weer in te krijgen.

Ik citeer ook uit de begroting: 'we stellen alles in het werk om verdere groei van banen te stimuleren'. Dat kan ik niet rijmen met het feit dat we sparen in een tijd dat we het moeilijk hebben. Wij kunnen het niet verkopen dat we tegen de inwoners van de stad zeggen dat we niets meer voor ze kunnen doen, terwijl we extra sparen daar waar dat niet strikt noodzakelijk is. Een weerstandsvermogen van 1.3 is niet noodzakelijk. Zeker op dit moment.

Wat doet het college dan wel voor het ontwikkelen van werkgelegenheid in de stad? Daar hebben we een voorzet voor gedaan bij het initiatiefdebat Werk. Een Plan van de Arbeid, noemden we het destijds. Niet vanuit de boekhoudersgeest zoals deze nu wordt gepredikt, maar vanuit de waarom-vraag: waarom willen we eigenlijk iets en wat betekent dat voor de toekomst van de stad?

In de programmabegroting staat dat het aantal banen in Enschede in 2018 slechts 159 hoger moet zijn dan aan het begin van dit jaar. Ik kan me niet voorstellen dat de voorgestelde inspanningen van vele miljoenen moeten leiden tot slechts 159 banen. Het kan ook nooit de acht miljoen euro extra inspanningen zoals opgenomen in coalitieakkoord en begroting reflecteren. En ik me ook niet voorstellen dat er iemand in de raad tevreden is als we in 2018 159 banen meer hebben dan nu.

Als we de in de programmabegroting voorgestelde beleidsdoelstelling blijven nastreven, voert Enschede een achterhoedegevecht. Een plek waar we niet willen zijn en waar we ook niet willen horen. Sterker nog, we horen er gewoon niet. En ja, we hebben een achterstand op de rest van het land, en nee, we lopen dat niet in door wild met getallen te gaan smijten. Maar ons er bij neerleggen is geen optie.

Onze ambitie zou minstens op 1.000 nieuwe banen moeten liggen, en misschien wel op 2.000. Dat is de verplichting die we aan de stad hebben.

De recentelijke gepresenteerde Miljoenennota van het Rijk spreekt over 100.000 nieuwe banen voor Nederland. Enschede is qua inwoners zo'n 1 procent van het land, wat er op neer komt dat de ambitie van Enschede toch zeker zo'n 1.000

nieuwe banen zou moeten zijn. Eigenlijk zou onze ambitie nog wat hoger moeten liggen, omdat we weten dat we achterstand goed te maken hebben.

En dat kan! Dit jaar zagen we met de komst van Primark al een mooie impuls voor de werkgelegenheid. De komende jaren komen daar in ieder geval nog Hornbach, Van der Valk en het IntercityHotel bij. En dat terwijl de echte groei juist bij het MKB moet komen, op een plek waar dat wat minder prominent in beeld is. Doemdenken is dus echt niet nodig en helpt ons ook niet verder.

Het Rijk heeft in het Sociaal Akkoord afspraken gemaakt over nieuwe banen voor mensen op de wachtlijst voor de SW en voor Wajongers, voor Twente 515 banen in het bedrijfsleven en 275 extra banen. Dat zou alleen voor Enschede al zo'n 200 banen moeten betekenen. Regio Twente en Provincie Overijssel is met een banenplan bezig en komt daar binnenkort mee naar buiten, de Twente Board licht de Twentse economie nog eens door en de inzet van de Commissie van Wijzen moet ook verzilverd worden.

Organiseren, handelen. Daar gaat het om. De markt doet het niet vanzelf, want als dat zo was, dan was het er al geweest. En dan is een terugtrekkende overheid die niet meer arrangeert niet de oplossing. Trekken, sleuren, duwen, dat is wat we nodig hebben. En investeren om innovaties uit de markt werkzaam te krijgen. Denk daarbij alleen al aan initiatieven op het gebied van duurzaamheid.

Het Rijk heeft met de Sectorplannen bovendien middelen beschikbaar gesteld waarbij we de bedrijven in de regio kunnen stimuleren om daar aan mee te doen en ook Europa heeft diverse potjes beschikbaar waaruit we kunnen putten om op thema's als jeugdwerkloosheid de strijd aan kunnen gaan.

Het amendement dat we willen indienen heeft ook de strekking dat de wethouder op zeer korte termijn inzichtelijk gaat maken wat er nodig is voor een ambitie van 1.000 en 2.000 extra banen. Over de gewenste hoogte van onze ambitie hoor ik graag ook de inbreng van andere partijen, zodat we met zijn allen kunnen laten zien dat we ergens voor gaan. Haalbaar, realistisch maar tegelijkertijd ook ambitieus en een reflectie van de problemen van de stad. Een amendement daarover dienen we graag tijdens de tweede termijn in.

--

Dan kom ik op de bezuiniging op armoedebeleid. Als Partij van de Arbeid voelen we ons erg oncomfortabel om nu al de bezuiniging op inkomensondersteuning in te boeken. We zijn in Enschede al erg sober op dit thema. De zinsnede 'we kijken kritisch of de prikkels die we nu geven in inkomensondersteuning wel voldoende uitnodigen tot het vinden van werk' voelt ongemakkelijk als je je beseft dat we op dit moment gewoon niet voldoende werk voor iedereen hebben. En dat een groot deel van ons bijstandsbestand, pakweg zo'n 40 procent, al drie jaar of langer van een bijstandsuitkering leeft. Het vergroten van het perspectief op werk levert veel meer op.

Deze groep zit echt niet voor de lol thuis en, omdat ze een bijdrage vanuit Leergeld krijgen voor de sport of muziek van de kinderen, of met de langdurigheidstoelage een kleine bijdrage krijgen voor de vervanging van de wasmachine, denken: het is wel goed zo. Nee, het zijn investeringen die keihard nodig zijn om te zorgen dat mensen blijven meedoen.

Eerder vandaag heeft de Rekenkamer ons meegenomen in de insteek van het onderzoek naar de effectiviteit van het armoedebeleid. En we hebben in de planning nog de discussie over hoe we ons armoedebeleid voor de komende jaren houdbaar en effectief kunnen houden.

De insteek van het college in het debat is zorgelijk. Uit de informerende brief over de Implementatie van de Participatiewet van 14 oktober lezen we dat dat de ingeboekte bezuiniging van 8 ton ten koste zal gaan van de inzet van klimoppers in maatschappelijk relevante organisaties en projecten. De maatschappelijke waarde van de klimoppers lijkt niet meer van belang. Waarom schaffen we dit nu af? Het heeft juist geleid tot succesvolle voorbeelden van participatie, bijvoorbeeld in het domein van de sport. Het maatschappelijk middenveld heeft haar nek uitgestoken, zelf geld gezocht en vrijgemaakt, maar wordt nu in de kou gezet.

En dan probeert de wethouder in de krant ook nog eens het beeld neer te zetten dat klimoppers mensen zijn die zeer dicht bij de arbeidsmarkt zitten en dat het eigenlijk wel heel erg vreemd is dat de verenigingen hier begeleidingsgeld voor krijgen én dat de klimoppers hier zelf ook een kleine vergoeding voor krijgen. Ik krijg het gevoel dat de wethouder geen flauw idee heeft wat de dagelijkse praktijk is. Bovendien heeft hij veel kwaad bloed gezet bij inwoners in de stad die zich inzetten voor anderen. Ook het organiseren van vrijwilligerswerk gaat niet vanzelf, daar hebben we een wezenlijke rol in. Dan maar minder sparen, zou ook hier ons advies zijn.

Het liefst zou ik dan ook die bezuiniging willen opschorten, tot we op basis van deze ingrediënten een gedegen afweging hebben kunnen maken. Maar de omvang van de bezuiniging maakt dat we ook niet 1-2-3 nu al kunnen bepalen waar we op een nette wijze moeten schrappen om de hele bezuiniging van tafel te krijgen. Wel doen we hierbij het voorstel de inzet van klimoppers voor het komende jaar te handhaven, en dekking te vinden door nu minder geld te storten in het grondbedrijf en af te boeken op de Spinnerij.

Graag hoor ik dan ook van andere partijen hoe zij hierin staan, en of ze bereid zijn om bij de discussie over het armoedebeleid alsnog mee te zoeken naar financiële ruimte om een fatsoenlijk armoedebeleid overeind te houden als blijkt dat de voorgestelde bezuinigingen gewoon veel te veel van het goede zijn.

Wie de Socrateslezing van Evelien Tonkens heeft gezien en gehoord, herkent het grote risico van Enschede in het sociale domein: als de overheid zich terugtrekt, participeren mensen juist minder. Niet een doemverhaal dat een terugtrekkende overheid niet mogelijk is, maar dat de wijze waarop zorgt dat mensen zich in het geheel niet aangesproken voelen om mee te doen. De samenhang tussen kleine informele initiatieven van inwoners en beleidsmatige en financiële steun van de overheid is misschien wel de belangrijkste succesfactor om een terugtrekkende overheid waar te maken zonder de boel af te breken.

Bovendien kan goede samenwerking tussen overheid en inwoners bijdragen aan een hersteld vertrouwen in de bijdrage die de gemeente levert. Dat vertrouwen krijgen we niet door maar gewoon onze handen er van af te trekken. En dat gebeurt nu wel.

Recentelijk vonden we de invulling van de bezuiniging op welzijnswerk onder de maat. Simpelweg, omdat juist dit risico opdoemt. Als inwoners afhaken, omdat ze niet kunnen, willen of gewoon overbelast raken, de gemeente niets meer doet, krijgen de kwetsbare groepen in onze stad het voor de kiezen. En op hen mogen we onze bezuinigingen niet afwentelen.

--

Als PvdA Enschede vullen we onze rol als oppositiepartij graag op constructieve wijze in. Tegen iets zijn om het tegen zijn is niet onze stijl. We denken mee, zijn kritisch op zaken die ons niet bevallen of waar we ons zorgen over maken en gaan ook mee als we ons er prima in kunnen vinden.

Op pakweg 90 tot 95 procent van de voorgestelde inzet van middelen kunnen we het prima vinden. Zeker als er nog een aantal van de kleine reparaties zullen plaatsvinden.

Als Partij van de Arbeid doen we graag mee in een aantal moties en amendementen en steunen we er een aantal die passen bij hoe we naar de stad en de gewenste inzet voor de komende jaren kijken. In die zin wil ik ook graag complimenten aan de raad geven, omdat we in de afgelopen weken constructief inhoudelijk hebben samengewerkt om te komen tot goede moties en amendementen. Er zijn er veel die we als Partij van de Arbeid kunnen steunen of die we zelfs mede indienen.

Goed dat de fonteynen straks blijven werken, dat valpreventie direct aan de slag kan en dat Enschede FM toekomstperspectief krijgt. We zijn ook voor perspectief voor Stadsveld bij de aanpak van de verkeersproblematiek in de wijk en met de motie over het dorpshart voor Boekelo moet ook daar zichtbaar resultaat worden geboekt. Zelf dienen we nog een motie in die de wethouder oproept het gesprek aan te gaan met Rijkswaterstaat om de geluidsschermen aan de Rijksweg 35 te verfraaien. Een logisch vervolg op het feit dat we de afgelopen jaar de tunnels hebben verfraaid.

Daarmee is de begroting echter nog niet zoals die moet zijn. Op dit moment vinden we de ambitie op werkgelegenheid echt ondermaats en is onze onzekerheid over dat het goed komt met het armoedebeleid nog zeker niet weggenomen. Op die twee punten hopen we dat vandaag echt stappen gemaakt worden.